

Nr 241.

Av herrar **Jungnell** och **Olsson** i Ramsta, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande i sammanhang med eventuellt upphävande av fideikommissstiftelserna av äganderätt eller tryggad besittningsrätt åt innehavare av torp, lägenheter eller arrendegårdar å fideikommiss.

På grund av enskild motionärs hemställan beslöt riksdagen 1914 att avlåta skrivelse, nr 279, till Konungen med anhållan, »att Kungl. Maj:t täcktes, efter verkställd utredning rörande de i riket bestående fideikommissstiftelser i såväl fast som lös egendom, taga under övervägande, dels på vilka villkor nu bestående fideikommissstiftelser må, där ej särskild anledning till undantag föreligger, kunna upphävas, dels ock huruvida och på vad sätt bestämmelser, innefattande förbud mot instiftande av nya fideikommiss i lös egendom, må kunna meddelas samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

I motiveringen till denna skrivelse anföres bl. a, följande:

»Såväl utomlands som i Sverige har under senare tider egnahemsrörelsen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet och understöd, och ett därmed i social betydelse jämställt spörsmål är strävandet att bevara ett självägande bondestånd samt, där så ske kan, *befordra uppkomsten av en jordägande befolkning*.*) För denna den moderna utvecklingens riktning mot den fasta egendomens delning på allt flera händer ställer sig fideikommissstiftelsernas befintlighet bestämt och i vårt land — varest familjefideikommissstiftelserna omfatta en icke ringa del av all rikets jordbruksfastighet — ej obetydligt hindrande.»

Enligt här anförda del av riksdagsskrivelsens motivering framgår tydligt, att riksdagen tänkt sig, att genom ett upphävande av fideikommissstiftelserna i fast egendom uppkomsten av en jordägande befolkning skulle

*) Kursiveringen av motionärerna.

komma att befordras. Vilka äro då de, som vid fideikommisssegendomarnas eventuella styckning, borde närmast komma i fråga att få sin strävan efter eget hem och jord förverkligad? Jo, väl de å nämnda egendomar befintliga torpare, lägenhetshavare och arrendatorer och av dessa synnerligast de, som nedlagt åratals av sin kraft i idogt arbete på dem upplåten jord, varför — *om* någon möjlighet till förverkligande förefinnes — åtgärder böra vidtagas i syfte att i samband med fideikommissstiftelsernas upphävande söka bereda nämnda torpare, lägenhetshavare och arrendatorer tillfälle att förvärva äganderätt eller tryggad besittningsrätt till innehavd jord.

Det synes oss vara ett socialt missförhållande, att massor av arbetare i Sveriges jord, de, som ha sina torp och smålägenheter, skola stå i sådan beroendeställning till jordägare, att de vid egendomens försäljning eller styckning komma att så att säga följa med i köpet som annan egendomsägarens tillhörighet. Så synes oss också kunna bli fallet vid fideikommisssegendomarnas eventuella försäljning och styckning, såvida icke statsmakterna ha möjlighet eller bruka denna för att värna om ifrågavarande samhällsmedborgares intressen.

På grund av vad sålunda anförts, anhålla vi,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att i samband med utredningen om fideikommissstiftelserna och övervägandet om villkoren för deras upphävande Kungl. Maj:t måtte taga under prövning *om* och *i vad mån* och *på vad sätt* möjlighet kan beredas å fideikommisssegendomarna varande torpare, lägenhetshavare och arrendatorer att förvärva äganderätt eller tryggad besittningsrätt till sina torp, lägenheter eller arrendegårdar och för riksdagen framlägga därav föranledda förslag.

Stockholm den 29 januari 1918.

Algot Jungnell.

Gustaf Olsson
i Ramsta.